

Засмаглілим димом пахне вечір

Інна Рябченко

I

Ще засмаглілим димом пахне вечір,
Ще ріже тіні сонячна струна,
Та ніч совою липне до вікна
І дід-цвіркун зітхає недалечко.

А дзигарі щоразу цок-та-цок, —
То вічність мамі загляда в зіниці,
То сновигає час з кутка в куток,
Вимірюючи кроками світлицю.

Насупивсь обрій. Вечір догорів.
Прошкує сон повз важність димарів...
Це тільки він за ніч не ляже спати.

Уже куняє й вогник у печі
І вітер, позіхаючи сичить...
У сінях ніч зніма вечірні шати.

II

Ще засмаглілим димом пахне вечір
І вишнями солодкими й дощем,
Який скотивсь зі стріхи горобцем
Та ще корою яворів старечих.

Уже стуляє небові вуста
Не тіло мальв, не червня підборіддя,
А в ніч відкритий мороком портал —
Ні відблиску, ні поруху, ні сліду.

Сливовий вечір, ніби очі мами,
А в них молитва — стежечка до храму,
А в них мольба, надія й таїна,

Тривожний ліс і річка у неспокій,

Розмова з літом та зі мною доки
Ще ріже тіні сонячна струна.

III

Ще ріже тіні сонячна струна
І день між віт проходить білобокий,
Хоч горизонт вже мружить сонцю око
І мла потроху жовте поглина.

То вечір усміхається у вуса,
На сіновалі вклавшись горілиць
І бачить він мою мрійливу душу,
Та небо в складках зоряних спідниць.

І я туди, де череда і ватра
Біжу із вчора у сьогодні, завтра,
У радість, що вертається лиш в снах.

Туди, де дощ знімає сорочину
М'якого пилу, де стара хатина
Та ніч совою липне до вікна.

IV

Та ніч совою липне до вікна,
Що пахне медом липи, конюшини
І молоком та ще таким родинним,
Духм'яно теплим дихає вона.

Знов ніч скрипить на гойдалці нестерпно —
Знімає в вись роки моїх надій —
Мої роки, як яблука у серпні,
На Спаса їх готовив Маковій.

Колись дитинство бігло за село,
Де сокирками синіми цвіло,
Якщо ніхто не знав про його втечу.

Тепер немає втечі від страждань
Лиш темрява несправджених бажань

І дід-цвіркун зітхає недалечко.

V

І дід-цвіркун зітхає недалечко,
Мов надкусив пиріг сусідських чвар,
Чи спогад павутинкою із хмар,
Як павучок спустивсь йому на плечі.

У зарослях ще кумка жабиня,
Немов співає пісню очерету.
Воно і я — ми гості цього дня
Та ще берізки в біло-чорних гетрах.

А я сиджу, забувши про накази,
Про батькові слова, суворі фрази —
Вони сплелись в кульбаб пухкий клубок,

Летять... Летять. Та вже пора додому,
Хоч це життя зупиниться потому,
А дзигарі щоразу цок-та-цок.

VI

А дзигарі щоразу цок-та-цок,
Як дзвони в церкві перед Великоднем,
Вони складають рими на сьогодні
Із найчистіших праведних думок.

До нас у хату йде свята Неділя,
Смиренною стає до образів.
І я покірна хрещуся невміло
Під молитов незрозумілий спів.

А дзигарі, як в скронях молоток:
В минуле — цок і у майбутнє — цок, —
І тут, і там знайомі всі обличчя.

У натовпі задумане лице.
В нім рідний біль сповитий чебрецем,
То вічність мамі загляда в зіниці.

VII

То вічність мамі загляда в зіниці,
То спалахне й тьм'яніє біль жарин,
То усміхнеться світло намистин
В її очах, що так до себе кличуть.

В тих краях, де стука джміль у шибу
І верба чаклує, вимивши листки,
Пахне вітром степ і свіжим хлібом,
Світ крізь вії сонця бачать повняки.

Мамонько, матусенько ріднесенька,
Покотилися тривоги решетом,
Журба й печаль завершують стрибок.

А я крізь далі чую, як безсоння
Кує зозулею і білить скроні, —
То сновигає час з кутка у куток.

VIII

...То сновигає час з кутка в куток —
Наповнює собою кожну шпару:
Прадавній, всюдисущий, як примара.
З життя новели викравши рядок

Він дивиться з розколотого люстра
На плин моїх ще несерйозних літ.
До ніг спадає молодості хустка
І льоном проростає на землі.

Між рожевих кучерів горошку
Визрів досвід у глибоких зморшках.
А біля хати вже нема криниці...

Лиш ходить час, рахуючи мій рід,
Та назирці йдуть звичаї старі,
Вимірюючи кроками світлицю.

IX

Вимірюючи кроками світлицю
Задумавсь липень, втамувавши злість,
Він похапцем льодяник тиші їсть...
Тридцятий липень із парчі та ситцю.

Тепер я знаю, що вершин і прірв
В житті достатньо, що розмиті цілі,
Що я одна серед мільярдів зір,
Де альфа — чорне, а омега — біле.

Тридцятий липень в свитці коротенькій
В дійницю сонця хмарами теленькне —
Впаде на землю жайворонка спів.

Тридцятий липень — сутінки чи темінь?
Сніпкові дня перерізаю ремінь...
Насупивсь обрій. Вечір догорів.

Х

Насупивсь обрій. Вечір догорів.
Запахла в хаті кабакова каша.
Від свічки тіні... Маторошно... Страшно.
За шибкою зірки, як ліхтарі.

Узвар у кухлику і житній хлібчик,
Молитва до вечері та й мовчок.
В горнятку крихти картопляні лічить,
Немов сльоза — срібlistий світлячок.

В штанчатах коротеньких зійде місяць,
Щоб упіймати колискову пісню,
За нею він аж у наш двір забрів.

Коли в усі чотири боки світу,
Надувши щоки ніч розносить вітер,
Прошкує сон повз важність димарів.

ХІ

Прошкує сон повз важність димарів,

І, зачепивши вудлище тополі
Спутивсь в оселю воленьки-поволі,
Вмостивсь на стільчик, зиркає з-під брів.

Крізь тепло-жовті зайчики дрімоти —
Зелені пальці зрошених левад
І пасіка — дідусь виймає соти,
Та ще пиріг аж руку ломить шмат...

Поснули хвилі біля берегів
І човен... і рибалка засопів...
І сонні карасі пливуть у ятір.

Раптом скрипом обізвалась хвіртка —
Сон в ту ж мить спинився на узгірку...
Це тільки він за ніч не ляже спати.

XII

Це тільки він за ніч не ляже спати,
Скуйовдить чуба, смачно позіхне —
Сон — мандрівник десь у ліси гайне,
Чекатиме на ранок волохатий.

Сам наточить соку із туману,
З виноградної лози сплете гамак,
Йому голову свою старанно
Ще забобонний висушить будяк.

На припічку лишилася вечерея
І сон, мов кішка прочиняє двері,
Та сич йому: — Не зачіпай! — кричить.

Не чує сон, скрадається уперто
До затірки, що спить аж ніс задертий...
Уже куняє й вогник у печі...

XIV

І вітер, позіхаючи сичить
Чи навмисне удає, що зморений,

Попрощавшись з висями й просторами,
Чи зупинив рудоволосу мить?

Він ходив хрещатими дорогами
І шлях зрізав додому навпростець.
Там і ми ще грались босоногими,
Де кропива й полинь: — Та, хай їм грець!

Вітер знову, ніби хто гукає —
У кулак на призьбі позіх-ає...
То завиває, наче пес кудлатий,

То притихає в нетрях споришу,
Бо чує легкий оксамиту шум —
У сінях ніч зніма вечірні шати.

XV

У сінях ніч зніма вечірні шати
І спалює коричневий сатин,
А зоряний натомість серпантин
На ній засяє — вічні постулати.

Та спомини чи день то, а чи ніч
Летять в дитинство подвиги щоденні
І вже здається, не у тому річ,
Що дзигною закрутиться буденність.

Тільки ляльки зшиті з ганчір'я
Вже не буде видно на подвір'ї
Лиш десь тривожно відгукнеться кречет.

Аж знов достигли терен і кизил,
І семеренки й квітне дивосил...
Ще засмаглілим димом пахне вечір.